

Dr. Sertaç Işıka

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı

GÖNÜLLÜ VAZGEÇME

onikilevha
1111 11111111 1111 11111111 1111 1111

İÇİNDEKİLER

DANIŞMANIN ÖNSÖZÜ.....	VII
ÖNSÖZ	XI
İÇİNDEKİLER.....	XVII
KISALTMALAR.....	XXV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM GÖNÜLLÜ VAZGEÇME KAVRAMI, HUKUKİ TEMELİ VE SİSTEMATİK KONUMU

I. KAVRAMA GENEL BAKIŞ.....	5
II. KURUMUN TARİHİ GELİŞİMİ.....	8
A. ALMAN HUKUKU	11
B. TÜRK HUKUKU	14
1. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Gönüllü Vazgeçme.....	15
2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Gönüllü Vazgeçme.....	17
III. CEZALANDIRMAMANIN HUKUKİ TEMELİ	20
A. HUKUK TEORİLERİ	20
1. Sübjektif Teoriler.....	21

a. İptal Teorisi.....	21
b. Yokluk Teorisi.....	23
c. Kastın Zayıflığı Teorisi.....	24
d. Karine Teorisi.....	25
2. Objektif Teoriler.....	26
a. Norma Aykırılığın Ortadan Kalktığı Yönündeki Yaklaşım.....	26
b. Hukuka Aykırılığın Şahsi Bir Sebep Olarak Kendisini Gösterdiği Yönündeki Yaklaşım.....	27
c. Vazgeçmenin Olumsuz Bir Unsurluğu Yönündeki Yaklaşım.....	28
B. SUÇ POLİTİKASI TEORİLERİ.....	28
1. Psikolojik Zorlama Teorisi.....	29
2. “Altın Köprü” Teorisi.....	30
3. Cezanın Amacı Teorisi.....	35
4. Af – Ödül Teorisi.....	37
a. Kusurun Kalkması Teorisi.....	39
C. GÖNÜLLÜ VAZGEÇMENİN SİSTEMATİK OLARAK SINIFLANDIRILMASI.....	41
1. Vazgeçmenin Haksızlığı Kaldırdığı Yönündeki Görüş.....	42
2. Vazgeçmenin Kusuru Kaldırdığı (Mazeret Nedeni Olduğu) Yönündeki Görüş.....	42
3. Vazgeçmenin Cezayı Kaldıran Şahsi Bir Sebep Olduğu Yönündeki Görüş.....	43
4. Türk Ceza Kanunu’na Göre Vazgeçmenin Hukuki Niteliği .	44
D. GÖNÜLLÜ VAZGEÇME DÜZENLEMESİNİN UYGULAMA ALANI.....	48
1. İcra Hareketleri Başlamış Olan Bir Suçun Varlığı.....	48
a. Objektif Teoriler.....	50
b. Subjektif Teoriler.....	52
c. Karma Teoriler.....	53
d. Kanaatimiz.....	54

e. TCK'nın Kabul Ettiği Yaklaşım ve Uygulama	55
2. Tamamlanmamış Bir Suçun Varlığı.....	60
3. Geri Dönüşsüz Teşebbüs (Der fehlgeschlagene Versuch) Halinde Gönüllü Vazgeçmenin Uygulanabilirliği..	61
a. Geri Dönüşsüz Teşebbüs Kavramı	61
b. Geri Dönüşsüz Teşebbüs ile Elverişsiz Teşebbüs (Der untaugliche Versuch) Arasındaki Ayrım.....	62
c. Geri Dönüşsüz Teşebbüs Halleri	63
(1) Suçun Tamamlanmasının Fail Açısından Artık Mümkün Olmaması.....	63
(2) Hareketin Yöneldiği Konunun Planlanan Suçtaki Konuya Uymaması.....	64
4. Suçun İşlenişi Bakımından Özellik Gösteren Suç Tiplerinde Gönüllü Vazgeçmenin Uygulanabilirliği	65
a. Kabahatlere Teşebbüs.....	66
b. Taksirli Suçlara Teşebbüs	66
c. Teşebbüs Suçuna Teşebbüs	67
d. Sırf Hareket Suçlarına Teşebbüs.....	68
e. Tehlike Suçlarına Teşebbüs	68
f. Kesintisiz Suçlara Teşebbüs	69
g. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suça Teşebbüs	70
h. Objektif Cezalandırılabilme Şartı Öngören Suçlara Teşebbüs	71

İKİNCİ BÖLÜM

GÖNÜLLÜ VAZGEÇME KURUMUNUN YAPISAL UNSURLARI

I. GENEL AÇIKLAMALAR	73
II. SUÇUN VAZGEÇME NEDENİYLE TAMAMLANMAMIŞ OLMASI.....	77
A. Suçun İcra Hareketlerinin Devamı Sırasında Vazgeçme	78

1. Objektif Unsur Olarak İcra Hareketlerinden Vazgeçilmesi ...79	
a. Vazgeçme.....79	
b. Vazgeçmenin Samimi Olması 85	
c. Vazgeçmenin Kesin Olması 86	
d. Başarısızlıkla Sonuçlanan Ancak Tekrarı Mümkün İcra Hareketlerinde Gönüllü Vazgeçme.....89	
(1) Suç Planı Teorisi 91	
(2) Bireysel Hareket Teorisi..... 92	
(3) Bütüncül Değerlendirme Teorisi 93	
(4) Karma Görüşler 94	
(5) Kanaatimiz ve Türk Hukukunda Durum.....98	
B. Suçun İcra Hareketlerinin Tamamlanmasından Sonra Vazgeçme..... 107	
1. Suçun Tamamlanmasına veya Neticenin Gerçekleşmesini Önlemeye Yönelik Aktif Hareket..... 107	
a. Hareketin Aktif Olması 107	
b. Hareketin İradi Olması..... 109	
c. Hareketin Elverişliliği.....110	
(1) Şansın Artırılması Teorisi 112	
(2) En İyi Performans Teorisi..... 113	
(3) Farklılaşma Teorisi..... 115	
(4) Failin Görüşü Bakımından Elverişlilik.....117	
(5) Türk Ceza Kanununun Kabul Ettiği Anlayış ve Yargıtay Uygulaması.....118	
2. Suçun Tamamlanmasının veya Neticenin Gerçekleşmesinin Önlenmesi 123	
a. Suçun Tamamlanmasının Önlenmesi..... 124	
b. Nedensellik ve İsnat Edilebilirlik 126	
III. İŞTİRAK HALİNDE İŞLENEN SUÇLARDA GÖNÜLLÜ VAZGEÇME..... 129	
A. Genel Bakış ve Düzenlemenin Amacı..... 129	
B. Kurumun Kapsamı Dışında Kalan Haller..... 133	
1. Hazırlık Hareketleri Aşamasında Vazgeçme 133	

2. Suçun Tamamlanmasında Suç Ortağının Katkısının Devamı.....	135
3. Suç Ortağının Suçun Tamamlanmasına Yönelik Kastının Olmaması.....	140
C. İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Gönüllü Vazgeçmeden Yararlanabilme Alternatifleri	142
1. Suçun Tamamlanmasını ya da Neticenin Gerçekleşmesini Önleme	143
a. Teşebbüs Edilen Suçun Tamamlanmasını ya da Neticenin Gerçekleşmesini Önleme.....	143
(1) Dolaylı Fail.....	146
(2) Müşterek Fail.....	147
(3) Yardım Eden	148
(4) Azmettiren	150
b. Başka Bir Suçun İşlenmesi Halinde Gönüllü Vazgeçmenin Etkisi.....	151
2. Suçun Tamamlanmasının Önlenmesine Yönelik Ciddi Çaba ile Gönüllü Vazgeçme	157
a. Suçun Başka Bir Sebep İle İşlenmemiş Olması.....	158
b. Suçun Vazgeçenin Gayretine Rağmen İşlenmiş Olması.....	161
c. Neticenin Önlenmesine Yönelik Ciddi Çaba	166
IV. İhmali Suçlarda Gönüllü Vazgeçme.....	168

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM GÖNÜLLÜLÜK

I. GÖNÜLLÜLÜK KAVRAMI	173
II. GÖNÜLLÜLÜĞÜN TESPİTİNDE BAŞVURULAN TEORİLER	175
A. Psikolojik Yaklaşım	175
1. Psikolojik Yaklaşımın Temeli	175
2. Otonom ve Heteronom Saikle Vazgeçme	176

a. Otonom Saik.....	177
b. Heterenom Saik	178
3. Psikolojik Yaklaşımaya Yönelik Eleştiriler	179
B. Frank Formülü	180
C. Normatif Yaklaşım	182
1. Suçlu Mantığı Teorisi	183
2. Norma Uygunluğa Dönüş Yaklaşımı.....	185
3. Hukuk Düzenine Dönüş Yaklaşımı	186
4. Zorunluluk Halinin Koşullarını Ölçüt Alan Yaklaşım	186
5. Dolaylı Faillik Halinin Koşullarını Ölçüt Alan Yaklaşım ...	187
D. Kanaatimiz.....	187
III. GÖNÜLLÜLÜĞÜN TESPİTİNDE PSİKOLOJİK VE NORMATİF YAKLAŞIM UYGULAMALARI.....	189
A. Psikolojik Yaklaşım ile Normatif Yaklaşımın Sonuçlar Bakımından Örtüştüğü Yapılar	190
1. Suç Planına Göre Riskin Arttığı Haller ve Fark Edilme Korkusu.....	190
2. Cezalandırılma Korkusu	192
3. Etik Nedenle Vazgeçme	193
B. Psikolojik Yaklaşım ile Normatif Yaklaşımın Sonuçlar Bakımından Çeliştiği Yapılar	194
1. Suçun İşlenmesi Sırasında Failin Önceliğinin Değişmesi..	194
2. Failin Suç İşleme Yöntemini Değiştirmesi.....	195
3. Failin Üstesinden Gelinmesi Zor Manevi Bir Engelle Karşılığı.....	197
C. Gönüllülüğün Değerlendirildiği Bazı Örnek Yapılar.....	198
1. Failin İçsel Nedenlerle Vazgeçmesi	198
2. Şarta Bağlı Hallerde Şartın Gerçekleşmemesi Nedeniyle Vazgeçme	200
3. Mağdur Davranışı ya da Dış Etkenler Nedeniyle Failin Vazgeçmesi	201

---

4. Suçun Konusunun Failin Beklentisini Karşılamağı Olaylar.....	202
D. Kusur Yeteneđinin Bulunmadığı Durumda Gönüllülük.....	204
E. Gönüllüđün Tespitinde Şüpheye Düşülmesi.....	205
IV. GÖNÜLLÜ VAZGEÇMENİN ETKİN PİŞMANLIKTAN FARKI.....	206
V. GÖNÜLLÜ VAZGEÇMENİN HUKUKİ SONUÇLARI.....	208
A. Teşebbüs Nedeniyle Cezalandırılmama.....	208
B. Gönüllü Vazgeçmenin Vazgeçme Anına Kadar Tamamlanmış Olan Suça Etkisi	209
C. Ceza Muhakemesine İlişkin Sonuçlar.....	213
SONUÇ.....	215
KAYNAKÇA	225